

Kitados buvau garsi žudikė. Išžudžiau turčių šeimą kaip Mansonas* ir pasprukau. Bet aš neketinau sukurstyti rasių karo, kad nukakčiau į žemę, kurioje teka pienas ir medus, ir nesvajojau tapti bitle. Pasak žiniasklaidos, buvau viso labo garbės ištroškusi žmogžudė, įsigeidusi žūtbūt iškalti savo veidą Rašmoro kalne šalia garsiųjų Amerikos psichopatų.

Tai netiesa, bet visgi: buvusios žudikės vardas – visai smagi detalė. Svarsčiau, ar neįtraukus jos į biografiją pažinčių programėlėje. Dvi tiesos, vienas melas: 1) mane išmetė iš doktorantūros; 2) perpratau vertybinių popierių rinkos mechanizmą ir susikroviau milijonus!!!; 3) kitados buvau garsi žudikė.

Taip pat kadaise padėjau mokiniam pasiruošti SAT** – šitaip susipažinau su šeima, – jos, savaime suprantama, neišžudžiau. Viena paikų mūsų (pagarbiuoju „mes“ vadinu korepetitorius – bendražygius, draugelius sukčius, stumdančius šūdą, kad sukrapštytų pinigų būsto nuomai) mokomos gramatikos taisyklių apibrėžia veikiančios ir neveikiančios rūšių skirtumą. Aš dirbu darbu. Darbas yra dirbamas. Pirmame sakinyje – veikiamoji

* Charles Manson – vienas garsiausių visų laikų JAV ir pasaulio nusikaltėlių. 7 dešimtmečio pabaigoje subūrė grupuotę „Šeima“ (angl. „The Family“) ir jai vadovavo. Tikėjo, kad „The Beatles“ dainos turi slaptą pranašišką prasmę ir skatina rasinį karą. (Čia ir toliau – *vert. past.*)

** Studentų mokslumo testas (angl. *Scholastic Assessment Test*) – standartizuotas egzaminas, kuriame vertinami ir matematiniai ir gebėjimai. Laikomas prieš stojant į koledžą ar universitetą.

rūšis; antrame – neveikiamoji. Neveikiamoji išsukinėja. Apauga gandai. Užtemdo veiksnį ir pradangina. Veikiamoji rūšis skamba gražiau, bet neveikiamoji kur kas parankesnė. Pavyzdžiui, jeigu esi žudikas.

Veikos, įvykdytos mano rankomis. Šitaip lengviau pasakoti. Galėtum pamanyti, kad tas „mano rankomis“ pridėtas lyg tarp kitko. Tai – nereikšminga sakinio dalis. Svarbiausia yra veikas. Viktorai rasti negyvi. Aš radau Viktorų lavonus.

Mąstydamą apie dieną, kai atvykau mokyti Serenos Viktor ir aptikau jos tėvą, rudadumblių sūpuojamą japoninių karpių tvenkinyje, pamėlusį, išpurtusį ir neginčytinai negyvą, regiu vaizdus kaip kitados matytą filmą. Kai vaizduotėje išvystu sunknežintą, kruvina smegduobe virtusį Serenos motinos veidą, pasijuntu lyg šmėkla, sklendantį virš nusikaltimo vietos. Bekūnė. Nieko neliečiu, tarsi būčiau atsieta nuo visatos, kur veikia raibulių efektas ir entropija. Esu tik stebėtoja.

Bet, žinoma, kai ką padariau. Buvo priimti sprendimai: aš juos priėmiau. Griebtasi smurto; aš jo griebiausi. Pabėgta iš nusikaltimo vietos: aš pabėgau. Sužeisti žmonės: aš juos sužeidžiau. Kai kas buvo mylimas. Aš mylėjau. Ne viskas, ką padariau, buvo blogai. Tik didžioji dalis.

Dažnai prisimenu paauglystėje skaitytą istoriją. Chorchės Luiso Borcheso* „Šakojančių takelių sodą“. Tame pasakojime kinų profesorius atranda protėvio Ts'ui Peno veikalą. Šis troškęs sukurti ne vien labirantinį romaną, bet ir tikrą nepereinamą labirintą. Kūriny s liko neužbaigtas ir nesuprantamas, daug kas manė, kad labirintas taip ir nebuvo įrengtas. Iš tikrųjų, romaną ir yra tas labirintas. Profesorius susitinka su Ts'ui Peno raštus tyrinėjusių mokslininku, kuris paaiškina, kad rašytojas turėjęs

* Jorge Luis Borges (1899–1986) – Argentinos rašytojas, avangardizmo pradininkas Lotynų Amerikos literatūroje.

omenyje ne erdvinį – tikrą, fizinį, – o laiko labirintą. Mūsų sprendimai – tai ne pasirinkimai, savo teisingumu ištrinantys kitas galimybes, o padauginanti laikai, kuriuose egzistuoja visi galimi ateities variantai. Kitaip tariant, įgyvendinami visi sprendimai, visais laikais, visi iš karto.

Egzistuoja visata, kurioje tądien nė kojos nekeliu į Viktorų namus. Mudu su kambarioku šeštadienio vakarą padauginame alkoholio. Sekmadienį ryte parašau darbdaviams žinutę: „Labai atsiprašau, baisiai blogai jaučiuosi. Gal galėtume nukelti pamoką?“ Popiet išgirstu apie žmogžudystes per žinias – kaip ir visas pasaulis. Gromuliuoju kraujo ištroškusių žinovų spėliones ir karštligiškas tikrų nusikaltimų entuziastų teorijasredito forumuose. Vakarėliuose juokauju: „Girdėjot apie Viktorus, tą turčių šeimą, išžudytą Los Andžele? Mokiau jų vaiką.“ Šlapinausi jų tualete, gėriau jų arbatą ir mokiau jų dukterį trigonometrijos. Manęs nepaminėtų nė išnašoje.

Dabar esu istorija. Parašiau ją. Ji parašė mane.

Serena Viktor buvo mano sekmadienio popietės mokinė. Viena tų, kuriuos mokiau visko. Dirbome kartu beveik du mėnesius. Susitikdavome kiekvieną savaitę dviem valandoms. Vieną valandą ruošdavomės standartizuotam egzaminui, antrą – padėdavau Serenai daryti namų darbus. Buvau ne pirmoji merginos korepetitorė: Dina užsiminė, kad turėjau pirmtakę, tačiau jiems tekę atsisveikinti. Potekstė kuo aiškiausia. *Jeigu mūsų dukteriai nesiseks, tu taip pat nesidžiaugsi.*

Įprastai Serenai reikėjo pagalbos kremtant universitetinį kalbos ir literatūros kursą, kartais – chemiją, kurią ji taip pat mokėsi aukštesniu lygiu. Pastarąsias keletą savaitių mergina nelankė mokyklos, tad stengėmės pasivyti praleistas pamokas. Serenos motina patikino, kad mįslingas dukters negalavimas neužkrečiamas, bet gana sunkus, dėl to ji turi gydytis namie, prižiūrima tėvų. Daugiausia dėmesio reikėjo skirti standartizuotam egzaminui. Atlikdama pasitikrinamuosius testus Serena surinkdavo maždaug 1350 taškų. Geriausias rezultatas buvo 1480, prasčiausias – 1220. Neįtikėtina, bet apie studijas brangiame laisvųjų menų koledže svajojanti mokinė geriausiai gliaudė matematinius uždavinius.

Užvis labiausiai man patiko mokyti matematikos. Mėgau grakščias formules, gudrybes, kartojimą. Kiek prasčiau sekėsi rasti patikimą metodą teksto suvokimo užduotims įveikti. Čia mano mokinių pažanga buvo nenuosekli ir nenuspėjama, rezultatų nuosmukiai ir aklavietės – sunkiau paaiškinami tėvams.

Įprastai pasitaikydavo dvi tėvų kategorijos. Vieni iki šleikštulio dėkodavo už „visą pagalbą“, kiti stipriai abejodavo dėl mano kompetencijos ir valandinio atlygio. Tačiau Viktorams, regis, nuoširdžiai patikau. Piteris, Serenos tėvas, dirbo finansų srityje. Turbūt kažkur banke. Tiek težinojau. Pelnėsi iš kitų žmonių skolų; nuliai dauginosi banko sąskaitose, kol jis vasarojo Maljorkoje, Monake ir Martos Vynuogyne. Piteris Viktoras buvo nedidelio ūgio, nenatūraliai įdegęs, rusvus plaukus margino žilos sruogelės. Įprastai per pamokas šeimininko nebūdavo namie, bet tais retais sekmadieniais, kai jis pasitikdavo mane prie durų, išvysdavau nuginkluojamai romų vyruką, prisitaikiusį gyventi moterų pilname name. Atpažindavau tokius žmones. Jis buvo vienas tų tėčių, laikančių save taikdariais, šalto proto balsu es-trogenų šėlsme.

Neįsivaizduoju, nei kada Piteris susipažino su Dina, nei kaip, bet žinau, kad prieš ištekėdama ji buvo garsi aktorė. Gimus Serenai nutraukė karjerą. Šlovės viršūnėje Dina nusifilmavo „Oskarui“ nominuotoje dramoje apie nuvertintą lengvaatletę, iškovojusią netikėtą pergalę. Kartą su draugais apsinešę pažiūrėjom tą filmą. Dina vaidino gražuolę, nesutikusią palikti keli susižalojusio vaikino. Neblėstantis mylimosios palaikymas padėjo sportininkui narsiai įveikti traumą. Filmą man patiko labiau, nei būčiau norėjusi prisipažinti.

Ir dar buvo Serena Viktor. Drovi septyniolikmetė žvilgančiais šviesiais plaukais ir porcelianinės lėlės veideliu. Mergina nešiojo sukneles, sijonus ir gauruotus megztinius iš padėvėtų drabužių parduotuvės. Jos kojas dengė šviesūs pūkeliai. Kai susipažinome, mano mokinės plaukai vilnijo kone iki liemens. Po trijų savaičių kasas pakeitė Džinos Seberg* šukuosena. Serena užsiminė apie aktorę, šitaip leisdama suprasti, kad žino, kas yra

* Jean Seberg (1938–1979) – JAV kino aktorė.

Žanas Liukas Godaras*. Numaniau, kad, nepaisant grožio, mokykloje ji nėra populiari. Serena troško išreikšti save per išlavintą skonį literatūrai, kinui ir muzikai. Greit susidrovėdavo, buvo linkusi kritikuoti kitus. Nepelnytai iš anksto nusiteikiau prieš ją. Viktorų duktė priminė man turtingus bendramokslius – nedraugiškus, amžinai paniurusius, slampinėjančius po studentų miestelį ir plėšiančius cigaretę po cigaretės.

Kuo puikiausiai įsivaizdavau Serenos ateitį. Poezijos magistro laipsnis arba ankstyvėsios naujųjų laikų literatūros studijos doktorantūroje. Tariamai bohemiškas gyvenimas Mišen Hilsė, karalienės Viktorijos stiliaus sudurtiniame name su dviem miegamaisiais. Serena man kone išūžė ausis, pasakodama apie mylimąjį Lukasą, tad žinojau, kokie vaikinai jai patinka. Mačiau nuotraukas telefono ekrane ir poliaroidinę fotografiją, kurią ji nešiojosi „iPhone“ dėkle. Lukaso plaukai buvo ilgoki, netvarkingi ir šviesrudžiai – lyg nuskalbta auksaspalvių Serenos sruogų kopija. Žandikaulis aštriai kampuotas, skruostai giliai įdubę, tarsi aptraukti išsilydžiusiu vašku. Lukasas nevalgė mėsos ir pats sukosi suktines. Dvidešimtmetį perkopusi Serena veikiausiai iškeis jį į šaunesnius pakaitalus, ryškesnius alternatyviosios kultūros gerbėjus. Rinksis ūsuotus vyrus riebaluotais plaukais ir ranka išbadytomis tatuiruotėmis. Jie vilkės išblukusius marškinėlius su niekam nežinomų grupių simbolika, avės vintažiniais sportbačiais. Bus turtingi kaip Viktorų duktė, bet puikiai tai slėps. Galiausiai Serena susižadės su informacinių technologijų specialistu, švedu ar norvegų, kuriančiu programas, šlamščiančiu ekstazę ir laikančiu save amerikietiškojo hiphopo žinovu. Arba galbūt susiras sužadėtinį, gimusį ir užaugusį Niujorke; patikos fondo paveldėtoją, dirbantį nekilnojamojo turto srityje, savaitgalius leidžiantį su grupe, perdainuojančia „Dinosaur Jr.“

* Jean-Luc Godard (1930–2022) – prancūzų kino režisierius, scenaristas, kritikas.

dainas. Serena tapys arba pirks meno kūrinius, arba įkurs prabangią sveikatingumo kliniką; sykiu parašys disertaciją apie moteris ir melancholiją anglų pastoralėse.

Gal tai skamba žiauriai ar pagiežingai, bet neketinu teisintis. Šiaip ar taip, nesijaudinkite – Serenos jausmai liko apsaugoti nuo mano bjaurių minčių. Meistriškai apsimetinėjau, kad mokinė man patinka; tiesą sakant, niekam nerūpėjo, patinka ji man ar ne. Serena gyveno gražiausiame name, į kokį man kada nors teko įžengti, name, kokiame aš niekada negalėsiu gyventi, name, kuris buvo toks įspūdingas, kad atrodė lyg atkeltas iš kito pasaulio. Tačiau jis išties dunksojo ant vienos iš Los Feliso kalvų, jaukiai įkurdintas tarp anglišku Tiudorų stiliaus namų, ispanišku kolonijinio stiliaus vilų ir šveicariškų vasarnamių.

Svetainę apšvietė vien jūros žalumo spinduliai, srūvantys pro vitražą, sudėliotą pagal Klimto „Gyvybės medį“. Po namą šakojosi neįtikėtinas, kone surrealus padrikai išraizgytų koridorių labirintas. Dina Viktor žavėjosi senojo Holivudo stiliaus baldais, ilgomis aksominėmis sofomis, viduramžių sietyvais. Grindis dengė persiški kilimai, vonios kambaryje tviskėjo melsvos, marokietiškais raštais išmargintos plytelės, auksinių liūto letenų prilaikomos vonios žaižaravo tarsi geldelių vidus. Dvi valandas per savaitę mudvi su Serena dirbdavome valgomajame, retkarčiais įsitaisydavome svetainėje ar virtuvėje. Per tas valandas dalį minčių sutelkdavau į esamą užduotį: kalbėdavausi su Serena apie paraboles, ne vietoje įterptus pažymimuosius žodžius ir Pitagoro teoremą. Kitos mintys klejodavo po kambarius, gėrėdamosi kiekviena detale. Šimtą dolerių kainuojantis muilas su jazminais ir šafranu. Sakinių jungimo klaidos. Portugališkos medienos stalas natūraliu kraštu. Daugianariai. Rankomis tapyti šilkiniai sienų apmušalai iš „de Gournay“*. Paralelizmas.

* Britų kompanija, garsėjanti aukščiausios kokybės sienų apmušalais.

Neslėpsiu: silpnumo ir saviniekos akimirkomis neatsispiriu slaptam malonumui panaršyti po nekilnojamojo turto agentūrų svetaines. Užvis labiausiai man patinka apžiūrinėti senus namus. „Zillow“ – tai mano narkotikas. Tačiau Viktorų name teko atgaivinti brangiai kainavusias meno istorijos žinias. Namo projektą sukūrė menininkas siurrealistas Emanuelis Besosas – ispanų aristokratas, atvykęs į Kaliforniją darbuotis kino pramonėje, dar tik žengiančioje pirmuosius žingsnius. Jis kūrė dekoracijas miuziklams ir istorinėms dramoms: neaprėpiamus, kone debesis remiančius laiptus, pasakiškas pokylių sales, sodus ir kalnų grandines. Viktorų namas buvo vienas iš trijų gyvenamųjų pastatų, kuriuos dvidešimto amžiaus trečiame dešimtmetyje architektas suprojektavo Los Andžele. Čia Besosas ketino paeksperimentuoti su tarnų patalpomis – buvo sumanęs įrengti slaptų koridorių ir nematomų durų labirintą namų darbuotojams, kad šie nekristų šeimininkams į akis. Pasak vieno straipsnio, tie koridoriai – tik mitas; niekas niekada neaptiko įrodymų, kad jie išties egzistuoja. Oficialiuose brėžiniuose labirintas taip pat nepažymėtas. Tai viso labo viena iš neįgyvendintų Besoso užgaidų.

Pamokos su Serena visada prasidėdavo taip pat. Pastačiau automobilį gatvėje. Važinėjau juodu 2003-ųjų „PT Cruiser“, kurį paveldėjau iš prodėdės. Šalia virtinės teslų mano kraisleris atrodė baisiai šūdinai. Iš bagažinės paėmiau keturias knygas: „Princeton Review“ ir „College Board“ vadovėlius, skirtus ruoštis standartizuotam egzaminui, matematikos uždavinyną ir užduotą perskaityti romaną. Šią savaitę Serena krimto „Frankenšteiną“. Nukulniavau įvažos keliuku, per apsauginį griovį (taip, tikrą griovį), pro vešlius sukulentus ir citrinmedžius, prie didžiulių ažuolinių paradinių durų – jas tą sekmadienį, kai prasidėjo istorija, radau plačiai atlapotas.

Tai buvo labai neįprasta.

– Serena?

Vidun nėjau. Nuo tarpdurio dvelktelejo pažįstamas kvapas: pelėsiai. Jais trenkia daugybė Los Andželo namų, visos tos vilos, sutupdytos ant kalvų dvidešimto amžiaus trečiame dešimtme-tyje. Dinai Viktor patiko mėtų arbata ir brangūs smilkalai. Jų aromataį taip pat užuodžiau.

– Serena? – darsyk šūktelėjau.

Atsakymo neišgirdau, bet iš tamsos išnėrė šuo ir slyščiodamas grindimis atkurnėjo prie manęs. Tada įsikibo man į kulkšnį.

– Eik tu šikt, Pikli.

Šunėkas krimstelėjo darkart. Švelnūs, drėgni dantukai neprakirto odos, bet žiauriai suerzino.

– Dina? Labas?

Prisiminiau, kad pastarąsias keletą savaičių Dinos nebuvo namie. Duris atidarydavo Piteris.

– Piteri? – riktelėjau.

Nė garselio. Žengiau per slenkstį. Žemalubio tamsaus prieškambario kairėje esančios durys vedė į valgomąjį. Ten dažniausiai vykdavo mudviejų su Serena pamokos. Padėjau knygas ant stalo. Name pasklido garsai. Niaurią tylą pertraukė dunkstelėjimas. Iš krano tekėjo vanduo.

Grįžau į prieškambarį. Saulės spinduliai prašyte prašėsi įleidžiami vidun, sunkėsi pro plyšius langinėse, žarstė šviesos monetas ant subraižytų kietmedžio grindlenčių. Prie valgomojo šliejosi nedidelis vonios kambarelis; įprastai pasinaudodavau juo vos atvykusi. Taip dariau visų mokinių namuose: leisdavau sau minutėlę pasėdėti dailiam tualete su mažu ar dideliu reikalu, susikaupti korepetitorės Yvės Gordon pasirodymui. Viktorai laikė popierines servetėles auksaspalviame dubenyje. Kartais paspėliodavau, ar tos servetėlės skirtos namų darbuotojams, kad šie nesinaudotų šeiminių rankšluosčiais. „Namų darbuotojai“ – neapibrėžta kategorija; visada abejojau, ar jai priklausau. Tokie jau tie samdomi korepetitoriai. Mes – ne mokytojai. Neturime

jiems priskirtų galių. Bet, šiaip ar taip, mano mokiniai bent jau apsimesdavo, kad paradui vadovauju aš; nebyliai sutardavome kartu vaidinti šiame spektaklyje. Kartais, norėdami, kad vaidinimas vyktų sklandžiau, tėvai spirdavosi vadinti mane „panele Gordon“. Aš geranoriškai paprieštaraudavau: „Ne, ne. Prašau, vadinkite mane Yve.“

Grįžau į valgomąjį, tikėdamasi, kad Serena jau atėjo. Merginos kambaryje nebuvo. Vis vien atsisėdau. Pamaniau, kad reikėtų įjungti šviestuvą ar atitraukti naktines užuolaidas. Kišenėje glūdėjo mobilusis. Parašiau Serenai ir Dinai po žinutę: „Labas! Aš čia.“

Kažkur suvibravo telefonas.

Taigi, name kažkas yra. Dingtelėjo žinutes palydėti besišypsančiais emociukais. Serenai ir Dinai patiko tokios smulkmenos. Tai mažumėlę užglaistė neįtikėtinumą, kad jos moka man atlygi, ir leido apsimesti, jog esu tiesiog vyresnė draugė, mielai lopanti Serenos gramatikos spragas. Kai kuriose darbdavių šeimose ši iliuzija išties padėdavo: priminimas apie finansinį mūsų santykių pagrindą vertė žmones jaustis bjauriai. Viktorai – ne išimtis. Dina visad pasiūlydavo man arbatos. Pasidomėdavo, ką manau apie Afganistaną, pasmalsaudavo, kuris Virdžinijos Vulf romanas man labiausiai patinka ir ką reiškia mano tatuiruotės.

Niekas nė nesiruošė manęs pasitikti.

Žvilgtelėjau į telefoną. Jokio atsakymo. Įtempusi ausis gaudžiau namo garsus, grindlenčių atodūsius ir murmesius. Anksčiau būčiau galėjusi galvą guldyti, kad kriauklėje čiurlena vanduo. Dabar nieko negirdėjau.

Lėtai pakilau nuo stalo. Dėl vis dar nesuprantamų priežasčių atrodė, kad privalau laikytis tyliai. Nustypinau prieblandoje skandinaviu koridoriumi, pro vonios kambarį su prabangiais muilais ir losjonais, pro tamsų pono Viktoro kabinetą. Priėjau virtuvę.